Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HE 92/2020

Lausunto

9.6.2020

VN/2983/2020
VN/2983/2020-TEM-33

Johanna Ylitepsa
Erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta (HE 92/2020 vp)

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (jäljempänä *yhteistoimintalaki*) 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksiä. Lakien voimaantulosäännöksiä muutettaisiin siten, että väliaikaisten lakien voimassaoloa jatkettaisiin 31.12.2020 asti.

Väliaikaisten muutosten taustalla oli työmarkkinakeskusjärjestöjen Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n, Kunnallisen työmarkkinalaitoksen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n, STTK ry:n ja Akava ry:n maaliskuussa 2020 tekemä esitys toimenpiteistä yritystoiminnan, työllisyyden ja toimeentulon turvaamiseksi koronaviruksen aiheuttamassa talouden kriisissä. Väliaikaisten lainmuutosten tarkoituksena oli helpottaa yritysten sopeutumista covid-19 -epidemian aiheuttamiin työvoimatarpeen muutoksiin. Muutokset olivat pääosin samoja, joita työmarkkinakeskusjärjestöt esittivät.

Työsopimuslain ja merityösopimuslain väliaikaisilla muutoksilla lyhennettiin työntekijän lomautusta edeltävää lomautusilmoitusaikaa viiteen päivään ja yhteistoimintalain väliaikaisella muutoksella lomautusta koskevien yhteistoimintaneuvotteluiden kestoaikaa viiteen päivään. Lisäksi työsopimuslakiin ja merityösopimuslakiin säädettyjen väliaikaisten muutosten mukaan työnantajalla on oikeus lomauttaa määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevä työntekijä samoilla edellytyksillä kuin toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa oleva työntekijä ja työsopimus voidaan koeaikana purkaa myös taloudellisella ja tuotannollisella perusteella. Lisäksi työsopimuslain ja merityösopimuslain mukaista takaisinottovelvollisuusaikaa, joka koskee taloudellisella ja tuotannollisella perusteella irtisanottuja, on väliaikaisesti pidennetty yhdeksään kuukauteen.

Väliaikaiset muutokset koskevat yksityistä sektoria. Väliaikaisten lakien soveltamisalaan eivät kuulu työsuhteet, joissa työnantajana on valtio, kunta, kuntayhtymä, Kansaneläkelaitos, evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko tai Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

Väliaikaiset lait tulivat voimaan 1.4.2020 ja ovat voimassa 30.6.2020 saakka.

Työmarkkinakeskusjärjestöt tekivät toukokuussa esityksen väliaikaisten työlainsäädännön muutosten jatkamisesta vuoden loppuun. Esitys sisälsi myös työttömyysturvalainsäädännön väliaikaisten muutosten jatkamisen sekä muita ehdotuksia.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 4	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 www.tem.fi

Tässä esityksessä ehdotetaan edellä selostettujen väliaikaisten työlainsäädännön muutosten voimassaolon jatkamista vuoden 2020 loppuun saakka. Sisällöllisesti väliaikaisia lakeja ei ehdoteta muutettaviksi. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2020.

Vaikka koronasta johtuvia rajoitustoimia on alettu purkaa ja lomauttamisten määrä on kääntynyt laskuun, covid-19 -epidemian ja sen rajoitustoimien taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset yritysten kannattavuuteen ovat merkittäviä ja mahdollisesti pitkäkestoisia. Rajoituksia voidaan myös joutua uudelleen lisäämään, jos epidemia alkaa levitä voimakkaammin.

> Kokoaikaisesti lomautettuja työttömiä työnhakijoita oli 7.6.2020 yhteensä noin 144 000 henkilöä, ja muita työttömiä työnhakijoita yhteensä noin 291 000 henkilöä. Kokoaikaisesti lomautettujen määrä suhteessa työnvälitystilaston helmikuun 2020 lopun tietoihin on kasvanut noin 125 000 henkilöllä ja muiden työttömien työnhakijoiden määrä noin 62 000 henkilöllä. Kesäkuun luvut ovat epävirallisia, työnhakijarekisterin tarkistamattomia tietoja.
>
> TE-toimistoille kevään 2020 aikana saapuneita lomautuksia koskevia yhteistoimintaneuvotteluilmoituksia oli kirjattu 8.6. mennessä noin 5 800 työnantajalta. Näissä luvuissa on mukana jo päättyneitä yhteistoimintaneuvotteluja ja mahdollisesti jo toista yhteistoimintaneuvottelukierrosta käyviä työnantajia. Luvuissa näkyvät vähintään 20 henkilöä työllistävien työnantajien ilmoitukset alkaneista tai alkavista yhteistoimintaneuvotteluista. Yhteistoimintaneuvottelujen piirissä olevien uusien henkilöiden lukumäärä on laskenut.

Väliaikaisten työlainsäädännön muutosten voimassaolon jatkamisen vuoden 2020 loppuun asti on arvioitu olevan perusteltua yritysten taloudellisten vaikeuksien helpottamiseksi ottaen huomioon epidemian vaikutukset yrityksiin. Yritysten sopeutustoimien helpottamisen lisäksi esityksellä myös kannustetaan yrityksiä työvoimatarpeen vähentyessä ennemmin lomauttamaan ja irtisanomaan vasta, kun lomauttamiset eivät enää ole riittävä keino.

Esitys liittyy vuoden 2020 IV lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys liittyy työttömyysturvalainsäädäntöä koskevaan esitykseen (HE eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi), jossa ehdotetaan sellaisten työttömyysturvalainsäädännön väliaikaisten muutosten jatkamista, joilla lievennetään niitä vaikutuksia, joita tässä esityksessä ehdotetuilla muutoksilla olisi työntekijöille.

Suomen Yrittäjät ry:n lausunto

Suomen Yrittäjät ry on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa toistanut myös aikaisemman, väliaikaisten lainmuutosten säätämiseen johtaneen, hallituksen esityksen HE 26/2020 vp käsittelyn yhteydessäkin esittämänsä näkemyksen, että määräaikaiset työlainsäädäntömuutokset tulisi toteuttaa niin, että ne koskevat kaikkia yrityksiä työehtosopimusmääräyksistä riippumatta.

Aikaisemmassa hallituksen esityksessä korostettiin työehtosopimusosallisten asemaa vastuullisina työmarkkinatoimijoina. Valittu linja perustui myös siihen, että arvioitiin, että tavoitellut muutokset saadaan sovellettaviksi työehtosopimusteitse nopeammin kuin lailla.

Valtakunnalliset työnantaja- ja työntekijäliitot ovat sopineet työehtosopimuksiin laajasti tilapäisiä muutoksia, jotka vastaavat väliaikaisia lainmuutoksia. Väliaikaisia muutoksia on tehty suureen osaan yleissitovia työehtosopimuksia. Lainmuutoksia vastaavien työehtosopimusten piirissä on yli 90 prosenttia EK:n jäsenyritysten työntekijöistä. Työehtosopimusten kattavuus osoittaa, että työmarkkinaosapuolet ovat toimineet vastuullisesti. Työmarkkinakeskusjärjestöt pitävät edellä mainitun esityksensä mukaisesti tärkeänä, että määräaikaisia työehtosopimusmuutoksia jatketaan

osapuolten kesken niin, että ne ovat voimassa 31.12.2020 saakka tai siihen saakka, kun asianomaiset väliaikaiset lainmuutokset ovat voimassa.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen lausunto

Kunnallinen työmarkkinalaitos on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa katsonut, että väliaikaisten lainmuutosten tulisi koskea myös kuntasektoria.

Voimassa olevat väliaikaiset lainmuutokset eivät koske kuntasektoria. Hallituksen esitys perustuu työmarkkinakeskusjärjestöjen yhteiseen esitykseen, jonka yhtenä sopijapuolena on myös Kunnallinen työmarkkinalaitos.

Jakelu Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta